

Imagines in ipso Templo fuerunt collocatae. (1) Praedictus Antistes, et alii duo nobilissimi viri insignes fuisse Guadalupensis Templi benefactores. (2) Quam ditissime praedictum templum decoraretur, et Sacerdotum, qui ejus curam gerebant, diligentia, et divitum virorum largitionibus, et aliorum fidelium eleemosynis, patet ex Florencia, qui Tepeyaquensis Templi divitias diligenter narrat. (3) Solius Altaris majoris, in quo Sacra Imago de Guadalupe venerabatur, constructio plusquam duodecim mille nummis argenteis aestimata fuit; atque in illo altare argento cooperiendo opera dabatur quando opus suum typis edidit Florencia. (4)

Anno 1648, cum typis editum fuisset opus de B. M. V. de Guadalupe a Patre Michaeli Sanchez scriptum, ita in eadem Sanctissimam Virginem de Guadalupe devotio aucta fuit, ut sabbatis, aliisque diebus mexicani Archiepiscopi, et Pro-Reges adirent Templum Tepeyaquense, rosarium, et litanias Sanctissimae Virginis, quae ibi publice dicebantur, et ipsi recitaturi, quorum exemplo post ipsos frequentissimus populus ipsum Templum adibat. (5)

Postquam in secundo Templo Sacra B. M. V. de Guadalupe Imago collocata fuit, primi Templi nonnisi dirutae remanserant parietes, ubi infra collem Tepeyacatl Deipara Joanni Didaco sese conspiciendam praebuit, die 12 Decembris: ut ergo ille locus speciali devotione a fidelibus honoraretur, pietate et sollicitudine Presbyteri D. Ludovici Lazo de la Vega, qui majoris Tem-

(1) Florencia, opere laudato, cap. 32, núm. 345 et 346.—Tornel, La Aparicion etc., tom. 1, cap. 14, § 2, num. 259.

(2) Florencia, ib. núm. 346.

(3) Florencia, opere cit., cap. 32, 33 y 34.

(4) Florencia, opere cit., cap. 32, num. 345.

(5) Florencia, opere cit., cap. 14, num. 181.

pli Guadalupensis curam gerebat, aliud Templum eo in loco constructum fuit in honorem B. M. V. de Guadalupe. In eo Templo B. M. Virgo fuit repraesentata, juxta Apparitionum historiam, flores in indi palliolo componens, et illum mittens ad Episcopum. (1)

Ante annum 1650 stabilitum fuit in Cathedrali Angelopolitanae civitatis festum in honorem B. M. V. de Guadalupe, in quo festo solemniter singulis annis vesperae cantarentur, et Missa celebraretur, et concio ad populum haberetur: collocata fuit in altari, ad hoc constructo,

Imago pulcherrima ipsius Deiparae de Guadalupe. (2) Quot annis ante 1650 haec fuerint stabilita, ex eo conjici poterit quod haec fuerunt peracta ab illius Cathedralis Canonico Garcia Palacios, (3) qui deinde ad Metropolitanam Mexici Ecclesiam transivit, atque anno circiter 1650 ad Episcopatum insulae de Cuba fuit praesentatus, quam dignitatem obtinuit. (4) Necnon et sacellum in Angelopolitana Cathedrali in honorem B. M. V. de Guadalupe Domino fuit dicatum. (5) Atque proxime acto saeculo, ut etiam Matutinum solemniter cantaretur fuit statutum. (6)

Anno 1659, Presbyter D. Lucas Guerrero, civitatis cui nomen Queretaro, Imaginem ipsius B. V. de Guadalupe Mexici adquisivit juxta originalem. Hanc Imaginem Queretaro detulit, atque in Ecclesia Hospitalis ejusdem B. V. Conceptioni Inmaculatae dicati, illam collocavit. Festum Deiparae de Guadalupe die 12 Decembris

(1) Cabrera, Escudo de Armas de México, lib. 3, cap. 19, n. 730 et seq.

(2) Florencia, Estrella del Norte de México, cap. 31, n. 333.—Oquendo, Disert. histor. sobre la Aparicion, cap. 8, § 1, núm. 603.

(3) Florencia, ib.—Oquendo, ib.

(4) Beristain, Bibliot. Hispan. Americ. Art. Palacios Illmo. D. Juan Garcia.

(5) Florencia, ib.

(6) Oquendo, ubi supra.

celebratum fuit per aliquot annos. Insuper sexdecim clerici in civitate degentes cultum ejus persecuti fuere, singulis sabbatis Missam mane celebrantes, vespere autem antiphonam *Salve Regina* canentes. Atque Rmus D. Fr. Marcus Ramirez de Prado, tunc electus Archiepiscopus Mexicanus, praecepit ne quis cultum illum impediret. (1) Hoc fuit principium Congregationis B. M. V. de Guadalupe in civitate Queretaro.

Anno 1660 aliud parvum templum in summitate colliis Tepeyacatl constructum fuit. (2) Unde tria templa structa ad Tepeyacatl visebantur, eaque in honorem B. M. V. de Guadalupe Domino dedicata, In hoc Templo pictis coloribus B. M. V. repraesentata fuit Joannem Didacum ad Episcopum mittens, atque ejus responsa accipiens. (3) Qui hujus templi aedificationis sumptus erogavit, Christophorus Aguirre, mille nummos reliquit argenteos (mil pesos), ut eorum redditibus etiam in ipso singulis annis B. M. V. de Guadalupe Apparitio celebraretur. (4) Saeculo proximo acto templum hoc meliori forma fuit reaedificatum. (5)

Anno 1663 a Sanctissimo Christi Vicario petitio facta fuit ut die 12 Decembris festum in honorem B. M. V. de Guadalupe in universa Nova Hispania celebraretur cum Officio, et Missa, et etiam concessio jubilaeo. Ut haec a Sancta Sede peterentur, non modo nomen interfuit Angelopolitani Episcopi, qui et Archidioecesim Mexicanam regebat, et Pro Regis honore decorabatur, verum etiam pars magna fuerunt et Canonici Metropolitanitani, et Superiores Religionum Sancti Francisci, et

(1) Sigüenza y Gongora, Glorias de Querétaro, cap. 2.

(2) Cabrera, Escudo de Armas de México, lib. 3, cap. 19, núm 731. Diccion. Univ. de Hist. y Geogr. art. Colegiata de Guadalupe. pág. 359, col. 2.

(3) Cabrera, ib.

(4) Diccion. Univ. de Hist. y Geogr. ib.

(5) Dicc. Univ. de Hist. y Geogr. ib.

Sancti Dominici, et Sancti Augustini, et Carmelitarum, et Societatis Jesu, necnon et ipsarum Religionum alii viri graviores, et saeculare Capitulum civitatis. (1)

Quod hujusmodi petitio praecise facta fuerit pro honoranda Apparitione B. M. V. de Guadalupe apparet ex decreto Episcopi, in quo petitionem fieri permisit, et ipse fecit, affirmando Apparitionis veritatem, et constantem populorum devotionem erga B. M. V. de Guadalupe. (2)

Anno 1665 translatus fuit Rmus Cuevas Davalos de Oaxaquensi Dioecesi ad Archidioecesim Mexicanam. (3) Dum vero Oaxaquensem Dioecesim regebat, extra muros civitatis episcopalis templum struxit in honorem B. M. V. de Guadalupe. (4)

Anno 1665 recenter adducta erat in civitatem episcopalem, cui nomen Oaxacan, quaedam Imago B. M. V. de Guadalupe, in cujus honorem, ut ante dictum est, Templum erat erectum. Praedicto igitur anno 1665 Fr. Thomas de Monterroso, Oaxaquensis Episcopus, de sententia religiosorum vivorum, et Doctorum, quos consuluit, duo miracula approbavit, quae per illam Guadalupensensem Imaginem Dominus operatus est, atque praecepit quod ad devotionem augendam, die duodecima De-

(1) V. Florencia, Estrella del Norte de México, cap. 13, § 6.—Et v. Praeambulum ad Versionem hispaniam Narrationis de Guadalupensi Apparitione, Romam missae, atque ab Anastasio Nicoseli italice translatae, cujus hispana versio habetur in opere cui titulus *Colección de obras y Opúsculos pertenecientes á la Aparicion de Nuestra Señora de Guadalupe de México*, tom. 1,

(2) Tornel, la Aparicion de Nuestra Señora de Guadalupe, tom. 1, cap. 14, n. 244,

(3) Beristain, Bibliot. Art. Cuevas Dávalos, Ilmo. D. Alonso,

(4) Ojundo, Disert. hist. sobre la Aparicion etc., tom. 2, cap. 8, § 1, n. 609.

cembris ipsius anni 1665, quo die, inquit in suo decreto ipse Antistes, ultima contigit B. M. V. de Guadalupe gloriosa Apparitio, festum solemniter celebraretur in honorem ipsius Deiparae de Guadalupe in ejus Templo Oaxa-quensi, Missa solemniter, et concione habita ad populum; cui festo et ipse Episcopus adesset, et Canonici Ecclesiae Cathedralis. (1)

Anno 1666, vacante Archiepiscopali Sede Mexicana juridicus processus ordinaria auctoritate fuit peractus pro confirmanda veritate Apparitionis B. M. V. de Guadalupe, et cultus antiquitate etc., eo fine ut inserviret ad obtinendam a Sancta Sede Apostólica concessionem festi in universa Nova Hispania cum Officio, et Missa in honorem ipsius B. M. V. de Guadalupe. (2) Summa hujus processus videatur apud Florencia. (3)

Non multo post annum 1666 festum annum in honorem B. M. V. de Guadalupe in Metropolitana Mexicea Ecclesia fundatum fuit. Haec antiquitas deducitur ex Cabrera, opere cui titulus, *Escudo de Armas de México*, nam lib. 4, cap. ultimo, num. 1008, dum meminit hujus festi, ait jam fere 80 annos esse transactos ab ejus fundatione: Cabrera autem scripsit illud ultimum cap. anno 1746, ut apparet ex ipso cap. núm. 1001.

Non tantum festum statutum fuit in Metropolitana Mexicea Ecclesia quotannis celebrandum in honorem B. M. V. de Guadalupe, verum etiam eidem B. M. V. de Guadalupe sacellum in eadem Ecclesia fuit structum, et solemniter dedicatum. Anno 1671 typis data fuit con-

(1) V. predictum decretum apud Florencia, Estrella del Norte de México, cap. 26, núm. 296. Legatur totum capit. 26.

(2) Florencia, Estrella del Norte de México, cap. 13.

(3) Ib.

cio P. Joannis a S. Michaelae, Societatis Jesu, dicta in dedicatione praedicti sacelli. (1)

Anno 1669 canonice fuit erecta Congregatio B. M. Virginis de Guadalupe, in civitate Queretaro: deinde annuis pecuniae reddibus, et Missae singulis sabbatis, et festum die 12 decembris fuere fundata. In illa Congregatione omnes clerici illius civitatis fuerunt inscripti. (2)

Anno 1670 mortuus est Fr. Joannes Herrera, dictus communiter dum vixit, *Herrera Sapiens*, Ordinis B. M. de Mercede. Suae Provinciae Mexici praefuit, in qua urbe Ecclesiam sui Ordinis de novo construxit, et sacellum erexit in honorem B. M. V. de Guadalupe. (3) Quo anno erectum fuerit hoc sacellum non exprimitur ab auctore infra citato.

Anno 1673 vel 1674 in Tepeyaquensi Templo canonice fuit stabilita nova Confraternitas in honorem B. M. V. de Guadalupe, (quae antiquitus ibi extiterat, interierat temporum injuria). Regulas hujus Confraternitatis approbavit, et servari praecepit Rmus Payo de Rivera, Mexicanus Archiepiscopus. Inter alia autem quae in honorem B. M. V. de Guadalupe erant a confratribus peragenda, constat annua solemnitas diei 12 Decembris, quae a primis vesperis usque ad ipsius diei solis occasum agebatur, Missa die 12 solemniter celebrata, et concione habita ad populum, et processione, et Rosarii recitatione. (4)

Haec Confraternitas ditata fuit a S. S. D. Clemente X anno 1675 indulgentiis, et plenariis, et partialibus, at-

(1) Beristain, Bibliot. Hisp. Americ., art. S. Miguel P. Juan.

(2) Sigüenza, Glorias de Querétaro, cap. 3.

(3) Beristain, Bibliot. Hisp. Americ., art. Herrera Fr. Joan.

(4) Florencia, Estrella del Norte de México, cap. 35.

que una ex plenariis indulgentiis concessa fuit confratribus, qui praemissa confessione, et Sacram Eucharistiam accipientes, Tepeyaquense Templum visitarent die 12 Decembris, (1) quo die ultima fuit Apparitio B. M. V. de Guadalupe, quapropter in ejus honorem festum ibi celebrabatur, cui festo aderant praedicti confratres, ut antea dictum est.

Rmus Payo de Rivera, magnis sumptibus ab urbe ad Tepeyacatl commodum iter stravit, et potabilem aquam Tepeyaquense in oppidum introduxit, qua sitim extingueret peregrinorum multitudo copiosissima, illuc confluentium causa venerandi B. M. V. de Guadalupe. (2)

Anno 1675 primus lapis positus fuit Templi in honorem B. M. V. de Guadalupe in civitate, cui nomen Queretaro. (3)

Anno 1675 constituta fuit Archiconfraternitas B. M. V. de Guadalupe, de Ordinarii auctoritate, in Ecclesia Monasterii maximi religiosorum Sancti Francisci Mexici in urbe. Altare in ipsa Ecclesia erat erectum in honorem ipsius Deiparae de Guadalupe, in quo Imago, quoad perfectior fieri potuit, et originalis tactu devotissima, venerabatur, atque singulis annis festum Apparitionis solemniter celebrabatur. (4) Anno 1679 Summus Pontifex Inocentius XI quinque plenarias indulgentias huic Confraternitati concessit, quarum una assignata fuit diei 12 Decembris. (5)

(1) Florencia ubi supra.

(2) Florencia, Estrella del Norte de México, cap. 32, núm. 348.

(3) Glorias de Querétaro, cap. 4.

(4) Oquendo, Disert., Hist. sobre la Aparicion etc., tom. 2, cap. 8, § 1, núm. 606.—Betancurt, Cron. trat. 2, cap. 3, núm. 50.

(5) Oquendo, ib.—Betancurt, ib.

Anno 1680 Templum in honorem B. M. V. de Guadalupe perfectum fuit in civitate Queretaro. (1) Processio-
ne solemnissima ad illud Templum e Parochiali Ecclesia delatum fuit Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, et venerabilis Imago B. M. V. de Guadalupe. Processioni adfuere Clerici saeculares, et sacrae Religiones, et fratres tertii Ordinis Sancti Francisci, et omnes Confraternitates, et civiles Magistratus, et populus innumerus. Quinquaginta et duo Sacerdotes tunc numerabantur in Congregatione B. M. V. de Guadalupe. (2)

In platea principali civitatis mons quidam artificialis praeparatus fuit, Tepeyacatl repraesentans: atque moram faciente processione, tot spectabilium virorum oculis, et populo aspiciente, repraesentata fuit Apparitio B. M. V. de Guadalupe pio neophyto Joanni Didaco. Duo etiam poemata sacra fuere recitata dum processio incederet. Civitas tota laetitiam demonstravit domorum ornatu per diem, et illuminatione per noctem. (3)

Octo diebus hujus Templi dedicatio fuit celebrata, Missis solemnibus, et concionibus habitis ad populum. Poetica etiam concertatio tanti festi adauxit splendorem. (4)

Congregationi in honorem B. M. V. de Guadalupe in civitate Queretaro institutae, viri quam plurimi, et auctoritate, et scientia, et pietate conspicui, suum nomen dedere. In opere cui titulus *Glorias de Querétaro*, (5) a Doctissimo Sigüenza primum scripta, deinde a Presbytero Zelea de Hidalgo adaucto, notitia habe-

(1) Glorias de Queretaro, cap. 4.

(2) Glorias de Querétaro, cap. 5.

(3) Glorias de Querétaro, cap. 5 et 7.

(4) Glorias de Querétaro, cap. 8.

(5) Glorias de Querétaro, cap. 12.

tur notabilium virorum, qui in eadem Congregatione fuerunt inscripti usque ad annum 1802, quo opus adauctum fuit approbatum. Inveniuntur ergo Rmus Lorenzana, Archiepiscopus Mexicanus, et Toletanus, et Cardinalis Sanctae Romanae Ecclesiae, octo alii Archiepiscopi et Episcopi, plurimi Doctores, et Canonici Cathedralium, et Clerici saeculares et regulares, et civiles Magistratus.

Sancta Sedes Apostolica indulgentiis ditavit praedictam Congregationem B. M. V. de Guadalupe. (1)

Archipraesul Aguiar y Seixas curavit diligentissime cultus augmentum in Templo Tepeyaquensi, et quod exacte munia adimplerentur, sive de Missarum celebratione, sive de concionibus, et de Rosarii et littaniarum publica recitatione. Sex insuper erexit cappellanas in ipso Templo, ut sex Sacerdotes Missam ibi celebrarent, atque superpelliceo induti singulis sabbatis in Presbyterio adessent dum antiphona *Salve Regina* solemniter cantabatur; atque etiam ut in omnibus festis, quae in eodem Templo solemniter celebrabantur, et Missae, et primis et secundis vesperis, similiter induti, assisterent: necnon et, praeter alias largitiones, pecuniam dedit ut perpetuo musicis instrumentis consonantibus, antiphona *Salve Regina* in ipso Templo cantaretur, et mille reliquit nummos argenteos (mil pesos) ad Missarum celebrationem. (2)

Anno 1686, ut antea dictum est, licentia concessa fuit ut typis mandaretur opus P. Florencia cui titulus *Estrella del Norte de México*: meminit autem ejus auctor, praeter alia festa, illius quod singulis annis ab indis in Tepeyaquensi Templo celebrabatur in honorem B. M.

(1) Sigüenza, ib. cap. 9.

(2) Tornel, La Aparicion etc., tórn. 1, cap. 14, núm. 262.—
Florencia, Estrella del Norte de México, cap. 32, núm. 349.

Virginis de Guadalupe, Missa solemnem, et concione habita ad populum Mexicano idiomate, atque etiam processione. Tanta pietate, et eximio amore B. Mariam Virginem de Guadalupe indi prosequabantur, ut etiam a disitis regionibus ad ejus festum confluerent, nec ullis laboribus vel itineris asperitate territi abessent: atque ita multa Deiparae de Guadalupe offerebant, ut quae elemosynae in illo festo colligebantur, quascumque elemosynas in aliis diebus festis collectas excederent. Qui autem indi, longe dissiti, illi festo adesse fuissent impediti, aliis, ut ipsorum vice Deiparam de Guadalupe in ejus Templo venerarentur commendabant, atque absentium offerent dona. (1)

Candelas, quae per aliquod temporis spatium coram Sacra Imagine de Guadalupe fuerant accensae, de Sacerdotum Templi curam gerentium consensu, fideles in proprias domus portabant, et servabant reverenter, ut in tempore tribulationis accensae, pro impetranda Deiparae misericordia inservirent. (2)

Benefactores Templi Tepeyaquensis, ab antiquissimis temporibus refert P. Florencia, et ipsius Templi divitias diligenter narrat. (3)

Praeter jam memorata Templa, et Sacella, et altaria, alia quoque in honorem B. M. V. de Guadalupe ab antiquis temporibus erecta fuerunt. Sacellum extitit in Cathedrali Oaxaquensi: altaria Mexici extitere in Ecclesiis Sancti Dominici, et Sancti Augustini, et Collegii Maximi, et Domus Professorum jesuitarum, atque Patres Societatis Jesu festum annum Deiparae de Guadalupe cele-

(1) Florencia, Estrella del Norte de México, cap. 30, núm. 326.

(2) Florencia, ib.

(3) Estrella del Norte de México, cap. 32, 33 et 34.